



## **Forum Ecclesiasticum**

In Quo Jus Canonicum Universum, Librorum Ac Titulorum Ordine Per Quæstiones Et Responsa, Tam Canonistarum Veterum & Recentiorum, quàm Legistarum, in iis, quæ Utrique Juri, Canonico Et Civili Communia Sunt, Authoritate stabilita, Methodo clara & facili explanantur

**Leuren, Peter**

**Moguntiae, 1719**

Quæst. 607. Testes testamentarii quinam esse possint.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73957](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73957)

in conscientia tale instrumentum in itinere factum non obligare successuros proximè ab intestatò, ut illi testamento minùs solenni acquiescant, & hæreditatem externo relinquunt. Nihilominùs in tali casu sufficere quinque testes, ductò argumento à testamento ruri facto tenent. Decius. p. 2. *conf.* 284. n. 1. Paril. vol. 3. *conf.* 46. n. 23. *in fin.* Tholosan. *in synrag. jur.* l. 42. c. 3. n. 18. Faber. *in cod. l. 6. tit. 5. def.* 2. n. 14. & *seq.* Brunem. *ad l. ult. c. de testam.* & alii citati à Muller. quin & sufficere duos, dum plures haberi nequeunt, apud eundem tradunt Castrens. *ad l. 10. c. commun. de success.* n. 4. de Marfil. *ad l. 1. §. præterea. ff. de quest.* n. 88. & 89. Simon de Prælis. *de interp. ult. volunt.* l. 1. *solut.* 12. n. 15. & 16. Menoch. vol. 4. *conf.* 351. n. 32. & *seq.* & alii, quorum quidam, ut & Mascard. *de prob. vol. 3. concl.* 1359. n. 48. Reufner. *tr. de testam. p. 3. c. 12. n. 19.* Barry. *de success.* l. 1. *tit. 2. n. 7.* Restringunt id ad testamenta eorum, qui devotionis gratià peregrinantur. Specificat hoc ipsum ex Mevio. *Lauterb. cit.* §. 44. in eo, qui graviter vulneratus à latronibus, coram auriga & famulo fecisset testamentum. Re& tamen monet, in hujusmodi casibus ad omnes circumstantias & locorum consuetudines respiciendum.

*Quest. 607. Testes testamentarii quinam esse possint, vel non possint.*

**R** Esp. Primò in genere: hi testes debent esse habiles ad testandum, hoc est, tales, quos neque natura impedit, nec lex prohibet testari, ut habet communis, & dictum est *ad tit. de testib.* qui enim hac de causa in aliis causis, etiam in testamento testes esse non possunt. Requiritur autem, ut hæcabilitas adsit tempore, quo fit testamentum; non autem tempore mortis testatoris juxta expressum textum. *L. 22. §. 1. ff. qui testam. fac. poss.* ubi: conditionem testium tunc inspicere debemus, cum signarent, non mortis tempore. unde si quis eorum non fuerit pubes, etsi tempore mortis testatoris sit factus pubes, nihil prodest, sed testamentum manet invalidum. & è contra si quis tempore facti testamenti fuerit integræ famæ, validum manet testamentum, etsi idem tempore mortis testatoris redditus infamis, adeoque ad testandum inhabilis. Circa quod postremum tamen observat Muller. *ad stru. in ff. qui testam. fac. possunt. th. 11. lit. y.* cum Carpz. *p. 3. c. 3. d. 37. juncto. c. 4. d. 9.* Quòd si ex testibus omni exceptione majoribus adhibitis in testamento nuncupativo aliquis post modum redditus infamis. v. g. ob furtum commissum, non noceat, si Notarius publicus cum suis testibus ultimam voluntatem testatoris exceperit, ac desuper instrumentum publicum confecerit; eò quòd illud absque adminiculo probet, secus sit, ubi instrumentum nullum desuper factum; eò quòd tunc testes juratò deponere debeant de voluntate testatoris, ad quòd requiritur, ut testes tempore depositionis sint habiles, ut Carpz. *L. 3. resp. 87. n. 10. & 11.* Brunem. *ad l. 1. c. de testam. n. 7.* Ziegler. *de testam. temp. pest. th. 28.* non obstante aliàs. *L. 4. & seq. ff. testam. quemad. aper.* ubi requiritur, ut signatores, hoc est, testes tempore aperiendarum tabularum apud Prætozem signa sua recognoscant, & pro testamento testimonium ferant; cum illa sigillorum inspectio non sit specialis aliqua testamenti solennitas, sed ad majorem tantum illius probationem, quæ etiam testibus factis inhabilibus, vel etiam mortuis ex ipsa eorum & testatoris subscriptione haberi potest. Muller. *l. c. lit. d.* Lauterb. §. 63. de cætero ex Principum liberalitate, ut inquirunt Muller. & Lauterb. *ll. cit.* Sufficit,

etiamsi tempore conditi testamenti habitas solùm fuerit putatitia. v. g. si testis, nullà mota ei controversià de statu seu habitate, communi opinione civium habitus pro pubere, libero, mare, cum revera esset impubes, servus, sœmina juxta. §. 7. *Inst.* & *l. 1. c. de iis qui fac. poss.*

2. Resp. Secundo in specie: ratione personæ suæ, naturâ, seu ex defectu corporis vel animi inhabiles sunt furiosi, §. 6. *Inst.* & *l. 20. §. 4. ff. cit. ut. idem est de mente captis;* cum nulla sit distinctio inter eos & furiosos quòd ad sanitatem mentis. *L. 17. ff. eod.* nisi tempore lucidi intervalli, *cit. l. 20.* & in genere qui planè vel perfectum de hoc negotio judicium non habent. Lauterb. *l. c. §. 60.* Item impuberes, *cit. §. 6.* etiam infantiâ sint majores. Lauterb. *l. c.* Vinn. *in cit. §. 6. n. 2.* Item surdi & muti etiam disjunctim accepti, ut Lauterb. *cit. §. 6.* & *l. 9. c. de testam.* Item cæci. Arg. *cit. l. 9.* & *2. c. b. t.* quia necesse est testes audire & videre testatorem, quamvis quòd ad cæcum contrarium, nimirum eum saltem, ubi communium negotiorum cognitionem habet testem esse posse in testamento nuncupativo, dicit Math. *in dissert. de testimon. cæci.* & *in testam. c. 2.* apud Muller. *l. c. th. 12.* uti & è contra, quòd surdus esse possit testis in testamento scripto. Arg. *l. 20. §. 9. h. t.* ubi dicitur non exigi intelligentiam sermonis; perinde autem videatur, testatoris linguam non audire, & eandem non intelligere, quæ tamen videntur esse contra communem.

3. Resp. Tertiò: ratione personæ absolute à lege prohibentur testari primò, quos leges intestabiles esse jusserunt, ut ii etiam in testamento testari nequeant. *L. 18. §. 1. l. 26. c. §. 6. Inst. de testam.* Muller. *l. c. th. 11. lit. β.* cujus tamen contrarium notat. *th. 12.* cum Lauterb. cum filius familias facere non possit testamentum, possit tamen esse testis, unde citat. *ll. sic interpretandæ,* ut procedant de iis, qui ex delicto seu imp. obitate sua sunt intestabiles, ut etiam dicitur *cit. §. 6.* Secundo servi (id, mancipia; aliud enim est de famulis, qui sunt homines liberi) *cit. §. 6. l. 32. ff. de reg. jur.* quòd etiam Lauterb. *l. c. §. 61.* reducit ad scriptitios. *L. 21. in fin. c. de agricol. & cens.* quin & homines, ut vocant, proprios juxta *cit. l. 32.* Verùm de iis in hiisce partibus videtur contrarium habere consuetudo. Tertiò mulieres. juxta §. 6. *Inst. de testam.* Clarus, §. *testamentum. q. 55. n. 2.* dicens communem. nec obstat, quòd in judiciis admittantur in testes; non enim valet argumentum à testimonio judiciali ad testamentarium exemplo Hæreticorum & Judæorum, Lauterb. §. 62. Muller. *tit. 13. lit. ζ.* idem dicens de hermaphroditis, si sexus muliebris prædomineatur. *L. 10. ff. de stat. homin. c. si testes. §. hermaphroditus. q. 3.* Sed neque de Jure Canonico admittitur in testem testamentariam, etiam in causis profanis. Alex. vol. 2. *conf.* 70. n. 13. Clarus *l. c. n. 3.* dicens veriozem & communiozem. Covar. *in c. cum esset. h. t. Fagn. ibid. n. 36.* Zoës. *in ff. h. t. n. 47.* Pirh. *h. t. n. 12.* Muller. *l. c.* contra Paris. *L. 3. conf.* 51. n. 16. & alios quosdam. ex ea etiam ratione, quòd ubicunque non reperitur aliqua dispositio Juris civilis expressè immutata à Jure Canonico, non debeat induci repugnantia inter Jus Canonicum & Civile. Etsi aliàs mulier esse possit testis de Jure Canonico, etiam in utroque foro, ut Clarus, in testamento ad pias causas, & de Jure Civili in testamento militis, & condito inter liberos, de quo infra. Quarto licet aliqui Monachos & Religiosos seu regulares excludant à testificatione testamentaria, eò quòd æquiparentur servis, ut gl. *in l. Tadius. §. 1. ff. de*

de excep. contrarium tamen habet communis teste Claro, l. c. n. 7. Delbene de immunit. Eccles. p. 1. c. 14. dub. 15. n. 27. citatis Sanch. L. 6. mor. c. 13. Molin. Tom. 1. tr. 2. d. 127. Lauterb. cit. §. 61. cum Bachov. Reiffenst. h. t. n. 13. quavis addat, quod ab multa etiã absurda evitanda cavere debeant Religiosi, præsertim Confessarii, ne testes agant in testamentis, nisi necessitas vel caritas aliave causa rationabilis aliud exigat. Validum autem est tale testimonium Religiosi. etsi sine præcitu & licentia superiorum testem agat testamentarium. Farin. de testib. q. 91. n. 134. Molin. l. c. quamvis, ut Idem Molin. licentiam à suo Prælato habere debeat regularis saltem præsumptam, ut licitè interponat testimonium suum; quã tamen ad hoc opus non habet, dum monasterium vel pia causa instituitur in testamento hæres. Delbene l. c. n. 30. citatis Sylv. v. testamentum 1. q. 6. disto. 1. Rosell. vid. eod. n. 13. Armill. n. 8. sine autem ea licentia circa testamentum licitè examinari nequit; sed, ut habet praxis, à potestate sæculari requiritur ejus superior, ut vel ipse Religiosus desuper examinet, & depositum ab eo testimonium remittat, vel eundem examinari permittat. Reiffenst. l. c. Quintò etsi hæretici per auth. credentes & Gazavos. c. de hæretic. arceantur à dando testimonio in testamentis, qui pro bannitis & proscriptis habentur, Muller. l. c. th. 11. lit. s. Jure quoque Wurtenbergico teste Lauterb. cit. §. 61. in fin. non admittantur ad hoc; Jure tamen Justiniano. L. 21. in fin. c. de hæret. admittuntur, quòd vel maximè in hisce partibus locum habere constat quotidianã experientiã, Sextò Judæos posse esse testes in testamento Christiani, deducitur ex cit. l. 21. c. de hæretic. Muller. l. c. quòd tamen multi cum Barbos. in cit. l. 21. declarant procedere, quando alii testes haberi non possunt, & posse illos esse testes, dum cum illis adsunt contestes Christiani. esse indubitatum, & in eo casu ob testes tale instrumentum non posse reddi suspectum, ait Muller. remittens ad Manz. de testam. validit. & invalid. l. 5. q. 1. Summar. 69. Septimò prodigos non posse esse testes in testamento per l. 18. ff. qui testam. fac. poss. §. 6. Inst. de testam. tenent Giphon. & Vinn. in cit. §. 6. Reusin. de jur. testam. vol. 1. p. 3. c. 12. n. 10. & c. 19. n. 4. apud Muller. th. 12. item Lauterb. §. 62. ex ea ratione, quòd pro viliibus personis habeantur. l. 11. §. 1. ff. de dolo malo, & propterea eis lege sit interdictum bonis. cit. l. 18. quam tamen rationem pati instantiam ait Muller. cum non omnes viles & infames, quamvis notoriè tales, à testimonii dictione excludantur, sed ex certis solum delictis damnati reddantur intestabiles. Octavò infames infamiã juris simpliciter, non quidem Jure Civili, Jure tamen Canonico, quòd c. infames. 6. q. 1. c. 54. de testib. testis debet esse integrã famã, prohiberi esse testes testamentarios, asserit Lauterb. §. 61. Sic etiam in specie deportati, ad tritemes damnati ab Imperatore, vel à Camera Imperiali proscripti in perpetuum, cum fustigatione relegati; cum jus civitatis ob delictum amittant, testes esse non possunt. Item ob crimen famosum aliudve crimen, & in specie adulterii in judicio publico damnati. L. 7. §. 5. ff. de testib. l. 14. & 15. ff. eod. Lauterb. l. c. Muller. th. 11. Wiestn. h. t. n. 61. Manz. de testam. cit. §. à n. 25.

4. Resp. Quartò testes absolutè habiles ad dandum testimonium, inhabiles tamen ratione causæ, seu respectu certorum testamentorum sunt in duplici classe. vel enim sunt inhabiles ob negotium, quod ipsis est cum testatore; vel ob potestatem (intellige Patriam) quã testes & testator sibi invicem conjun-

cti sunt. Sic itaque ob negotium principale, nempe ob institutionem sui in hæredem, & in jure universo successione in testamento, quo instituitur, testis esse non potest. Stru. in ff. qui testam. fac. poss. th. 13. lit. 9. Muller. ibidem Lauterb. §. 66. juxta §. 10. Inst. de testam. ord. idque ex ea ratione, quòd nemo testis esse possit in propria causa. L. 10. ff. de testib. non secus, ac nemo in contractibus simul contrahentis & testis personam subire potest. quin & quòd hæres, adita hæreditate, una eademque persona cum testatore fiat. Novell. 48. in præbat. Nihilque refert num sit institutus hæres ex asse, five ex parte. Muller. l. c. Procedit hoc ipsum, quòd hæres testis esse nequeat, in hærede substituto; cum is sit verus hæres per l. 43. §. 1. ff. de vulg. & pupill. subst. & substitutio aliud non sit, quàm secundi hæredis seu successoris universalis, primo deficiente declaratio. & ita tenent. Harpr. l. c. th. 13. Vinn. Bachov. apud Muller, iis inherentem. Item procedit in casu, quo nullum ex hæreditate commodum mansurum apud hæredem; dum nimirum eam ex fideicommissio restituere cogitur; cum jura indistinctè hæredem à testimonio testamentario arceant. Duaren. ad ff. qui testam. fac. poss. rub. de testib. in testam. idem. Harpr. l. c. th. 46. Muller. l. c. contra Carotum. tr. de testib. p. 1. n. 36. in fin. Farinac. de testib. q. 60. n. 302. Manz. de testam. valid. & invalid. cit. §. q. 1. n. 32. & alios apud Muller. Sed neque fideicommissarius generalis potest esse testis in testamento solenni scripto. Muller. l. c. cum Bachov. ad §. 10. Inst. de testam. ord. dicente sic docere uno ore omnes. Secus est in legatariis & fideicommissariis particularibus; hi enim, quia juris successores non sunt, esse testes possunt. §. 11. Inst. l. 20. ff. qui testam. fac. poss. Myndig. Vigl. Manz. Schneidew. ibidem. Faber. decis. 66. error. pragmat. 1. & seq. Farin. tr. 2. de testib. q. 60. n. 287. Lauterb. §. 68. Muller. l. c. lit. u. idque etsi omnes testes essent honorari legatis ut Idem cum Harpr. nec refert, an ex una, an ex diversis familiis adhibeantur testes, modò non ex eadem cum testatoris vel hæredis. §. 8. Inst. h. t. l. 17. ff. de testib. Habentque hæc locum in testamento mortè nuncupativo. Brunem. ad l. 22. c. de testam. Harpr. d. de testam. testam. legat. th. 20. & seq. Reusin. de testam. p. 3. c. 21. n. 12. Auzam. exercit. 7. th. 16. Muller. l. c. lit. u. Lauterb. l. c. contra Duaren. Curtium. Fabr. & plures alios apud Muller. lit. u. In codicillis quoque testamentum præcedentibus vel subsequentibus hæres in testamento scriptus testis esse potest. Farinac. l. c. n. 310. Fulgos. ad l. 20. ff. qui testam. fac. poss. n. 8. Muller. l. c. lit. v. cò quòd dici nequeat, quòd tunc inter testatorem & hæredem vel ex post facto, vel antea institutum agatur negotium. Sic quoque licet filius hæres à patre scriptus in ipso principali paterno testamento esse nequeat testis, potest tamen esse testis in secundis tabulis, in quibus ei substituitur alius, Muller. l. c. cum Saligniac. ad cit. l. 20. n. 8. eò quòd quantum ad has secundas tabulas non agatur principaliter negotium inter eum & testatorem. Ubi etiam illud notandum, quòd in quibus casibus hæres in ultima voluntate esse testis potest, in iis etiam ejus filius aliãque personæ ei conjunctæ, nimirum pater, frater testes esse possunt; eò quòd tunc cesset ratio cit. §. 10. Inst. h. t. Muller. cum Salign. l. c. n. 12. Harpr. l. c. th. 42. de cæterò, ubi hæres functus munere testis in testamento, illud per hoc non viciatur, si præter illum testes alii septem adhibiti, Faber. tr. de errorib. pragmat. cor. de ead. 66. error. 4. circa medium. Roger. ad cit. l. 20. n. 4. Harpr. l. c. th. 49. Muller. l. c. Quod atinet ad executores ultimarum voluntatum, quorum execu-

execu-

executioni commissa hæreditas pauperibus & captivis relicta, testes esse possunt in tali testamento. Muller. *l. c.* cum Gothofred. *ad l. 4. c. de Episc. & Cler. lit. o.* non obstante, quod in ea lege iis detur jus & nomen hæredis (propter quod. Ludvvel. & Faber tenent, eos esse non posse testes (cum non ad eum effectum dicantur hæredes, ut ipsi fiant defuncti successores, vel aliquid ex defuncti successione commodi retineant, sed quod ad salutem pauperum vel captivorum actiones defuncto competentes, contra debitores intendere, debita exigere, & vicissim actionibus, quibus defunctus à creditoribus conveniri poterant, quasi quidam hæredes convenire possint: ita Muller. *cit. lit. v.* quem vide. nullatenus tamen, ut Idem, testis esse potest, si simul cum aliis hæres instituitur.

§. Ratione patriæ potestatis personæ ejusdem familiæ propter unitatis fictionem, quâ finguntur una persona, testes testamentarii sibi invicem esse non possunt; dicerent enim sibi ipsis in eo casu testimonium §. 10. *Inst. de testam. ord. l. 20. ff. qui testam. fac. poss.* Hinc filiusfamilias prohibetur esse testis in testamento patris, in cujus est potestate, & pater in testamento filii, Manz. *de testam. valid. & inval. tit. 5. §. 1. n. 34.* Carpz. *p. 3. c. 3. def. 7. n. 3.* Muller. *ad Struv. in ff. qui testam. fac. poss. th. 13. lit. a.* Bachov. Harpr. & DD. communiter *ad cit. l. 20.* Sic etiam liberi sequentium graduum, puta, nepotes, pronepotes &c. tanquam & ipsi in avi seu proavi potestate existentes juxta §. 3. *Inst. de patriæ potest. l. 4. §. 5. ff. de his qui sunt sui vel alieni juris* testes esse non possunt in testamento, in quibus eorum avus vel proavus est hæres institutus, *cit. §. 10.* Muller. *l. c.* citatis aliis. Item filius, nepos &c. hæredis, quem is habet in sua potestate, Manz. Muller. *ll. cit.* Similiter nec pater, nec avus &c. hæredis eundem habens in sua potestate. *cit. §. 10.* Perez. *in Cod. tit. de testam. n. 13.* Item prohibetur frater esse testis in testamento fratris & sororis, si utrique in ejusdem patris potestate existant §. 9. *Inst. de testam.* ubi dicitur, reprobatum esse hæc in re testimonium domesticum. per testem autem domesticum, ut Struv. *cit. th. 13. lit. a.* qui est in patris testatoris potestate. Secus tamen, si sint fratres uterini diversum patrem habentes, ut Muller. citatis Vinn. & Besold. Dum verò hujus prohibitionis ratio, nimirum illa personarum per patriam potestatem unio seu identitas, cessat, poterunt personæ, quantumcumque aliàs arctissima caritate & necessitudine sibi devinctæ esse invicem testes testamentarii. Sic itaque filius emancipatus testis esse potest in testamento patris, & vice versa pater in testamento, ubi filius ille hæres est; uti & illius fratres emancipati. idem est de nepote ex filia respectu testamenti avi; de liberis in testamento matris, fratre in testamento sororis in eadem familia per emancipationem non existentis &c. Muller. *l. c. lit. y.* citatis aliis; cum jura à testimonio testamentario excipiant solos hæredis fratres in potestate patriæ adhuc existentes, & patrem habentem sub sua potestate hæredem aliàsque personas ratione patriæ potestatis conjunctas. Unde jam etiam posse invicem esse testes personas sanguine junctas vel affines hæredi; item maritum in testamento uxoris vel alio, in quo illa scripta hæres; multoque magis esse posse testes patronum in testamento liberti, patrem spiritualem in testamento suscepti ex Baptismo, famulum, ministrum, officiales domesticos in testamento domini, tradunt Reiffenst. *b. t. n. 15.* & a. ud Muller. *l. c.* Castren. *ad l. 20. ff. h. t.* Srauch. *dissert. ad Inst. 9.* Treutl. *vol. 2. d. 39. th. 4. lit. m.* Barry. *de success.*

*l. 1. tit. 1. n. 27.* dicens communem, Donell. Hilg. Reusn. Arumæ. Welenb. Harpr. &c. dantes etiam rationem, cur potius à testimonio judiciali repellantur istiusmodi personæ, de quibus suspicio est celaturæ veritatem ex affectione, reverentia, obsequio, quàm à testimonio testamentario; dum etiam, ut Brunem. *ad §. 10. Inst. de testam. ord.* in testamentis quædam admittuntur propter ampliorem testium numerum, quæ in judiciis non admittuntur. Nihilominus quoddam dictæ personæ esse non possint testes testamentarii, docent alii. & quidem in specie de patre hæredis, quamvis non sit amplius in ejus potestate ob paternam affectionem, quæ per emancipationem non extinguitur. Farin. *de testib. q. 54. n. 154.* Carpz. *p. 3. c. 3. d. 7.* de filio, quod nequeat esse testis pro patre, sive sit emancipatus, sive non; sive pater condat testamentum, sive ab alio in testamento instituat hæres; eò quod constituat unam cum patre personam. Clar. *§. testamentum. q. 55. n. 9.* citatis Barthol. & Arcino. sic ait Muller. *l. c. lit. z.* nostris moribus nec hæredis filius, neque ejus pater aut fratres, non propter vinculum paternæ potestatis, sed propter conjunctionem sanguinis, quæ efficit, ut eorum testimonia sint extra suspicionem speratæ successione, esse possunt testes. de omnibus etiam enumeratis personis, & præterea adhuc de aliis, quæ ob commodum, quod inde expectant, suspectæ, id enunciatur Struv. *cit. th. 13. lit. z.* ex ea ratione, quod ratio illa, quæ ab unitate personarum ex patriæ potestate fluente desumitur, non excludat aliam rationem easdem personas à testimonio testamentario repellentem, nimirum suspicionem, quæ ex singulari illa affectione sumpta contra eas militat. Quâ sententiarum discordantia stante, melius & tutius esse ad declinandas controversias ac lites, tales personas, de quibus DD. controversant, num testes esse possint, non admittere, vel ultra legitimum numerum advocare adhuc alios testes, rectè cum Lauterb. & aliis monet Muller. *l. c. lit. n.* Et hæc hucusque de testamentis solennibus, quales ea solennitates requirant.

## §. II.

## De Testamentis privilegiatis, quales solennitates ea requirant.

*Quest. 608. Quodnam dicatur testamentum ad pias causas, an & quales solennitates tale testamentum requirat.*

**I.** Resp. Ad primum: Testamentum ad pias causas dicitur illud, in quo causa pia instituitur hæres. Reiffenst. *b. t. n. 136.* Lauterb. *de testam. milit. §. 1.* Muller. *ad Struv. in ff. qui testam. fac. poss. th. 18. lit. a.* cum Everhard. Jun. *conf. 24. 27. n. 28.* & communi. Siquidem non minus in testamento ad pias causas quàm alio necessè est, ut hæres seu successor universalis instituitur. Muller. *l. c. lit. y.* à qua institutione formam suam primariò desumit; ita ut si causa pia in eo non sit instituta hæres, sed quædam solum particularia ei relicta, non sit testamentum ad pias causas, & consequenter, si in eo non sint servatæ solennitates de Jure civili servandæ, erit nullum, ut Covar. *ad c. relatum. b. t. n. 2.* Sicut è contrariè adhuc tale & valebit, estsi contineat aliqua legata ad causas profanas. Reiffenst. Muller. *ll. cit.* de quò plura *respons. 3.* Porro causarum piarum nomine veniunt, quæ principaliter ac directè